

В Інституті літератури

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НОВИХ ВИДАНЬ ВІДДІЛУ ШЕВЧЕНКОЗНАВСТВА

В Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України 7 березня 2019 р. відбулася презентація монографії Роксани Харчук “Історична пам’ять Т. Г. Шевченка: спроба реконструкції” та видання “Шевченкознавчі студії” М. Сумцова в упорядкуванні Алли Калинчук. Модерував обговорення О. Боронь. *Р. Харчук* наголосила, що її монографію було інспіровано роботою над “Шевченківською енциклопедією”. Авторка поставила перед собою завдання по змозі визначити, під впливом яких конкретних джерел з’явився той чи той історичний образ у поетовій спадщині або виникло потрактування історичного сюжету чи події. Особливу увагу вона зосередила на Шевченковій рецепції “Історії Малої Росії” Д. Бантиша-Каменського й на тому, як відбилися коментарі М. Максимовича до другого видання українських народних пісень 1834 р. у творчості митця. Хоч історичні джерела часто накладаються одне на одне, проте іноді все ж можна з’ясувати, яке саме джерело стало для Шевченка базовим. Про свої розшуки малознаних і забутих публікацій М. Сумцова розповіла *А. Калинчук*. Один із рецензентів монографії завідувач сектору слов’янських літератур *П. Михед* зауважив, що тема “Шевченко й історія” – одна із центральних у шевченкознавстві, а рецензент збірки статей М. Сумцова акад. НАН України *М. Сулима* наголосив на важливості зібрання під однією обкладинкою коментованого корпусу наукових розвідок відомого на зламі XIX – XX ст. дослідника Шевченкової творчості. На думку директора Інституту української мови НАНУ *П. Гриценка*, *Р. Харчук* доказово показала формування образу Шевченка-інтелектуала, провівши філігранний історико-текстологічний аналіз. В обговоренні також узяли участь завідувач сектору класичної української літератури *М. Бондар*, заступник директора з наукової й видавничої роботи *С. Гальченко*, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка *С. Росовецький*, головний редактор журналу “Слово і Час” *Л. Скупейко*, директор видавництва “Академія” *В. Теремко*.

Отримано 11 березня 2019 р.

Ірина Хазіна
м. Київ

ПОЕТИЧНІ ТА ВІРШОЗНАВЧІ ЗАПОВІТИ ІГОРЯ КАЧУРОВСЬКОГО

13 березня ц. р. в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України пройшла презентація збірника всеукраїнського віршознавчого семінару “Поетичні та віршознавчі заповіді Ігоря Качуровського. До 100-річчя від дня народження”. У вступному слові керівник семінару професор Н. Костенко стисло окреслила історію віршознавчих зібрань, зокрема тих, що присвячувалися І. Качуровському.

Доцент кафедри філософії Українського католицького університету у Львові *Б. Завідняк* спинився на мотивах, що спонукали І. Качуровського неодноразово звертатися до постаті й доробку Ф. Петрарки: 1) звернення італійця до джерел та опертя на оригінальні латиномовні тексти, а не на коментарі чи коментарі коментарів;

2) жанрова широта (епістолярій, трактати духовно-філософської та морально-етичної тематики, біографії) та довершена техніка вірша (сонети, еклоги, буколіки, канцони, гексаметр...); 3) європоцентризм; 4) схилення перед красою природи, жінки і творчості (останні дві в доробку Ф. Петрарки поєдналися в образі Лаури); 5) визнання істини та обстоювання її у творчій праці й громадській діяльності. Усе це зближувало італійського і українського митців-енциклопедистів. А ще їх об'єднувала потреба творчого усамітнення й моральний стрижень, без якого жодна людина не є вповні людиною. На переконання Б. Завідняка, “якщо забрати цей стрижень, людина втратить гідність, якщо забрати цей стрижень, Європа перестане бути Європою. Забрали стрижень в Еллади і вона перестала бути Елладою, є Греція, але це Греція туристична і Греція офшорів”.

Такими духовно-культурними стрижнями є Ф. Петрарка та його невтомний дослідник І. Качуровський. Поетична й віршознавча спадщина обох володіє особливою глибиною і притягальністю для небайдужих до духовних надбань.

Надія Гаврилюк

Отримано 25 березня 2019 р.

м. Київ

ІВАН ГНАТЮК ТА В'ЯЗНИЧНО-ТАБОРОВА ЛІРИКА ОПОРУ

21 березня 2019 р. в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України відбулася відкрита лекція “Моє трагічне покоління...”: Іван Гнатюк та в'язнично-табірна лірика опору в українській літературі другої половини ХХ століття” доктора філологічних наук, професора кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки *Надія Колошук*.

У трагічному поколінні “загиблих, розстріляних, зацькованих, вигнаних” (за Л. Костенко) І. Гнатюк утратив до розряду забутих. Його книжки, опинившись у бібліотеці, залишалися непоміченими або ж непрочитаними. Доповідач разом зі слухачами міркувала над питанням, із чим це пов'язано: 1) з тим, що вірші, оприлюднені до 1990 року (до зб. “Нове літочислення”, написаної під враженням від Чорнобильської трагедії), не вирізнялися від публікованих у ті часи збірок інших поетів образно чи тематично, а в авторі необізнаний із його біографією читач не впізнав би в'язня ГУЛАГУ? 2) з невмінням читати між рядками?; 3) з неможливістю чи небажанням відмежувати втручання ідеологічної цензури та редакторської (такий уважний до поетичного слова редактор, як В. Підпалій – рідкісне щастя й виняток) від самоцензури?; 5) зі складністю розмежування самоцензури, обережності й конформізму?; 4) з імпульсивністю авторової вдачі, яка не надто сприяла появі критичних відгуків та ширших студій над творчістю поета?; 5) з невідповідністю до читання формально виробленої поезії (сонетів та їх вінків)?

Н. Колошук здійснила короткий екскурс в історію в'язничного сонета, зіставивши зразки цього жанру в І. Франка, І. Світличного та І. Гнатюка, а також привідкрила творчу лабораторію останнього, здійснивши огляд окремих моментів його віршової техніки й наголосивши на схильності до невтомного редагування текстів, що свідчить про авторову вимогливість до себе. Поет І. Гнатюк більш відомий, ніж низка його побратимів і посестер із в'язнично-таборовим минулим. Хоч і його передовсім уявляють як “старшого шістдесятника” (Н. Колошук), як постать громадянина (показове в цьому сенсі відзначення Шевченківською премією за книжку спогадів “Стежки-дороги”, а не за поезію), як автора громадянської лірики. Остеронь зостається його родинна лірика та вишукані пейзажні замальовки, а перекладацька іпостась І. Гнатюка взагалі опиняється в тіні.